

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001603

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-05-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Попков Борис Іванович

2. Borys I. Popkov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1246-6794

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 24-06-2025

Спеціальність за освітою: освіта

Місце роботи здобувача: Інститут Військово-Морських Сил Національного університету "Одеська морська академія"

Код за ЄДРПОУ: 26614030

Місцезнаходження: вул. Дідріхсона, буд. 8, Одеса, 65029, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8958

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14, 14.35, 14.43

Тема дисертації:

1. Формування екологічної свідомості майбутніх судноводіїв у процесі фахової підготовки
2. Formation of Environmental Awareness of Future Navigators in the Process of Professional Training

Реферат:

1. У роботі досліджено основні тенденції й особливості формування екологічної свідомості майбутніх судноводіїв у процесі фахової підготовки. З'ясовано, що потреба в розвитку екологічної свідомості судноводіїв у процесі фахової підготовки зумовлена багатьма чинниками. По-перше, динамічний суспільний розвиток, глобалізація та технологізація, що зумовили екологічні проблеми, тепер потребують кооперації зусиль та миттєвого реагування у всіх сферах життєдіяльності людини. По-друге, водний транспорт є джерелом забруднення рік, морів та світового океану, тож від відповідальної екологічної поведінки під час виконання професійної діяльності на водному транспорті залежить збереження стану Світового океану, життя членів екіпажу та пасажирів. По-третє, на особистісному рівні судноводій повинен формувати стратегію своєї професійної діяльності із врахуванням концепції сталого розвитку. Побудова освітнього процесу на засадах екоцентричної парадигми дозволить фахівцю мати необхідні екологічні знання, професійні уміння попереджувати та вирішувати екологічні проблеми, усвідомлювати вплив професійної діяльності на екосистему, володіти екологічною культурою. У руслі наукового пошуку проаналізовано

основні поняття дослідження – «екологічна свідомість», «екологічна компетентність», «екологічна освіта», «екологічна культура», «свідомість», «екологічна свідомість майбутніх судноводіїв» тощо.

Проаналізовано вітчизняну та міжнародну нормативно-правову базу, що регулює екологічну діяльність у морській галузі. освітньо-професійні програми «Навігація та управління морськими суднами» у різних морських ЗВО України, що забезпечують формування екологічної свідомості. Досліджено зарубіжний досвід формування екологічної свідомості майбутніх судноводіїв, проведено порівняльний аналіз змісту екологічної підготовки у зарубіжних країнах (Хорватії, Польщі, Румунії, Латвії) та в Україні. Охарактеризовані особливості екологічної підготовки майбутніх судноводіїв за кордоном, а саме: наявність різноманітних обов'язкових і вибіркових дисциплін з охорони навколишнього середовища; спрямованість освітнього процесу на наукову складову з екологічної тематики; залучення до екологічних проєктів та інших форм неформальної освіти у позааудиторний час; провадження діяльності згідно цілей сталого розвитку.

2. This study examines the primary trends and specific features of developing environmental awareness of future navigators during professional training. The need for fostering such awareness is determined by several factors. Firstly, dynamic societal changes, globalization, and technological advancements have led to environmental issues, necessitating cooperative efforts and prompt responses across all spheres of human activity. Secondly, waterborne transport significantly contributes to the pollution of rivers, seas, and oceans. Thus, the preservation of the world's oceans and the safety of crew members and passengers depend on responsible ecological behavior in professional maritime activities. Thirdly, at the individual level, a navigator must develop a professional strategy aligned with the principles of sustainable development. Structuring the educational process on the foundations of an ecocentric paradigm enables professionals to acquire necessary environmental knowledge, master skills to prevent and resolve environmental problems, comprehend the impacts of professional activities on ecosystems, and uphold ecological culture. The study analyzes key concepts, including "ecological culture", "consciousness", "environmental awareness", "environmental competence", "environmental education", and "environmental awareness of future navigators". A review of national and international legal frameworks governing ecological activities in the maritime industry was conducted. Educational and professional programs in "Navigation and Ship Management" at maritime higher education institutions (MHEIs) in Ukraine, fostering environmental awareness, were analyzed. The study identifies the disciplines instrumental in forming environmental awareness, such as "Ecology and Environmental Protection," "Safety and Maritime Security," "Maritime Law," "Occupational Safety and Civil Protection," "Professional English," and "Radiological, Chemical, Biological Protection and Environmental Safety." The foreign experience in fostering environmental awareness among future navigators was examined through a comparative analysis of environmental training content in countries like Croatia, Poland, Romania, Latvia, and Ukraine. Specific features of international practices include mandatory and elective environmental protection courses, research-focused education, participation in ecological projects and informal education initiatives, and adherence to sustainable development goals.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Москаленко О. І., Попков Б. І. Екологічна освіта майбутніх судноводіїв як психолого-педагогічна проблема. Науковий збірник «Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки». 2022. № 12. С.81-86. URL:<http://dspace.sfa.org.ua:80/handle/123456789/2469>
- Попков Б. І. Аналіз сучасних підходів до визначення поняття «Екологічна свідомість майбутніх судноводіїв». Науковий журнал «Інноваційна педагогіка. Тематична рубрика: Теорія і методика професійної освіти». Одеса : Видавничий дім «Гельветика» 2022. Випуск 53. Том 2. С. 114-118. URL:http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/53/part_2/22.pdf
- Попков Б. І. Зміст підготовки майбутніх судноводіїв до формування екологічної свідомості. Науковий збірник «Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки». № 13. Кропивницький, Вид-во ЛА НАУ, 2023. С. 124-133. URL:<http://dspace.sfa.org.ua:80/handle/123456789/2468>.
- Попков Б.І. Компонентна структура екологічної свідомості майбутніх судноводіїв. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – Вип. 66. Том 3.С. 186-193. URL: <https://www.aphn-journal.in.ua/66-3-2023>.
- Попков Б. І. Педагогічні умови формування екологічної свідомості майбутніх судноводіїв. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 89. С. 45-52. URL: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/avtoram>
- Попков Б. І. Модель формування екологічної свідомості майбутніх судноводіїв. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – No 2. С 75-82. URL: <https://journals.tnpu.ternopil.ua/index.php/pedagogy/article/view/559>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: створення принципово нової продукції (матеріалів, технологій тощо) для забезпечення експортного потенціалу та заміщенню імпорту

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пухальська Галина Анатоліївна
2. Galyna A. Pukhalska

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5378-537X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мартін Аліна Миколаївна

2. Аліна М. Мартін

Кваліфікація: к.пед.н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Біда Олена Анатоліївна

2. Олена А. Біда

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Код за ЄДРПОУ: 22112656

Місцезнаходження: площа Кошута, буд. 6, Берегове, Березівський р-н., 90202, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Задкова Олена Володимирівна

2. Olena V. Zadkova

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5122-386X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черноглазова Ганна Віталіївна

2. Hanna V. Chornohlazova

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3207-3525

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Радул Валерій Вікторович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Радул Валерій Вікторович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Попков Борис Іванович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна